

20.000 sider med dagboksnotater

Bergens Tidende 3/10-87.

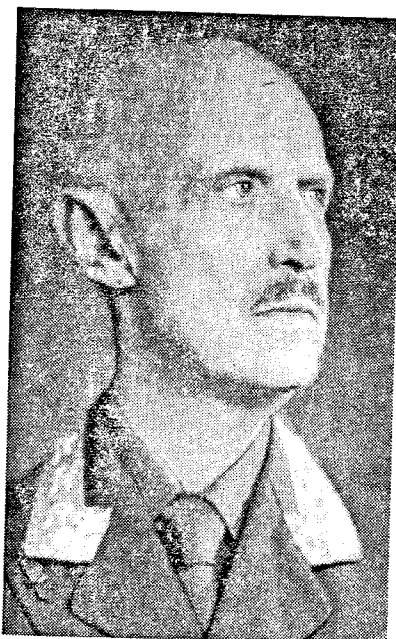
Goebbels forarget over både kong Haakon og Vidkun Quisling

Josef Goebbels var en flittig dagbokskriver. Det er blitt over 20.000 sider av det. Nå utgis notatene samlet.

✎ GUNNAR SELGÅRD

BONN: Nazi-Tysklands propagandaminister Joseph Goebbels røper sine dagbøker at han i april dagene 1940 irriterte seg sterkt både over kong Haakon den syvende og Vidkun Quisling.

Kong Haakon burde den 9. april 1940 ha gjort som dansk kongen, skrev Goebbels i sin dagbok. Og han føyde til: «Vi må slå inn på en skarpere tone overfor Norge».

Vidkun Quisling, ifølge Goebbels en germansk patriot med god vilje, men udugelig og en belastning for tyskerne.

Til Goebbels' store overraskelse valgte kong Haakon å slå inn på kompromissløs motstand fra første dag; det stikk motsatte av hva broren og kollegaen i København, Christian den tiende gjorde. Dansk kongen er da også utmerkede karakterer av Hitlers propagandaminister. Quisling heter det at han var en germansk patriot med god vilje, men at han var udugelig og en belastning for tyskerne.

Goebbels' over 20.000 sider dagboknotater fra begynnelsen av 1920-årene og fram til Nazi-Tysklands sammenbrudd og hans eget selvmord, blir på vesttysk historikerhold betraktet som det viktigste dokument om naziregimets indre oppbygging. En medarbeider ved Institutt for samfunnsforskning i München, Elke Fröhlich, har nedlagt et tidkrevende arbeide med å tyde Goebbels utdelte håndskrift. I disse dager er de fire første bindene, som dekker perioden fram til juli 1941, utkommet.

Allerede 9. april 1940 skriver Goebbels at i og med okkupasjonen av Norge og Danmark har Tyskland fått en angrepsbase. Forholder de to kongene seg anstendig, skal de få bli sittende. Men de to landene gir vi aldri fra oss, heter det.

«Skarpere tone»

Men kong Haakon bringer propagandaministeren til fortvilelse: Vi må slå inn på en skarpere tone overfor Norge. Kong Haakon sender ut et uheldig opprop, skriver Goebbels 16. april. En uke senere spør han hvordan man skal bringe den fallerte konge til fornuft.

Den danske konges oppførsel var derimot akkurat slik tyskerne ville ha den ifølge Goebbels; han tar imot beskyttelsen — riktignok under protest — men oppfordrer befolkningen til ro og orden. Meget bra, heter det.

10. april heter det at aksjonen i Danmark ble gjennomført uten problemer, og at man i Norge møter bare svak motstand. Føreren er lykkelig. Han betegner aksjonene som det viktigste resultat av vår politikk og krigføring. Men allerede den neste dag skriver en irritert Goebbels: Nordmennene har skutt i senk vår vakre Blücher. Det skal de få betale dyrt for!

Samme dag heter det at Føreren har utviklet sine tanker om Norges og Danmarks fremtid. De skal ikke være protektorater, men økonomisk en tollunion med felle politikk. De viktigste militære spørsmål skal være våre, og vi skal overta den militære beskyttelse, og de to land skal ikke ha eget forsvar. Målet er: Et germansk statsforbund.

«Meget slett»

Den 13. april heter det: «Quisling skjøtter sine tanker på en meget slett måte. Han kunne trenge en propagandist. I Danmark er alt rolig. Det mangler en dyktig propagandist hos Quisling. Føreren vil gjerne sende meg, jeg har heller ikke noe imot å reise, men det ville virke for påfallende. Quisling-regjeringen arbeider meget slett, og den har ikke noen gjennomslagskraft i befolkningen. Noen dager senere skriver han at Føreren stadig holder fast ved Quisling. — Jeg deler ikke hans oppfatning, skriver Goebbels. I sitt eget land oppfattes han som forræder. Uten ham, tror jeg, at vi ville ha kommet mye lenger.

Goebbels kommer til at propagandaen i de to land må legges opp forskjellig. I Danmark bør man være taktfull, tilbakeholdende og ikke påtrengende. Viktig å trekke fra danskernes nasjonale egenart og dens berettigelse. I Norge derimot må man få fram det meningsløse i å yde motstand og trekke fram Polen som skremmende eksempel. Han vil tilrettelegge propagandaen overfor det norske «pakk» sammen med mennesker som kjenner norsk mentalitet fra opphold i landet. Han forteller at Føreren snakker med forakt om nordmennenes karakter: en feig nytelsesessyk overklasse og et blodfattig folk. Derav kommer deres kjærlighet til England.

Goebbels forteller hvordan han målbevisst ga instruksjoner om at det var nytteløst å yte motstand. Hjemme i «tusenårsriket» ga han derimot ordre om at radioen skulle gi et inntrykk av idyll, og at krigen skulle fortregnes med underholdning. Problemfylte hørespill måtte ikke sendes.

Sveriges oppførsel i april 1940 faller ikke for Goebbels' nåde. Han skriver at «Løgsentralen i Stocholm» er ganske sterk, og at svenskene leker

med ilden. De bør passe seg. Noen dager senere med det at svenskene blir bare frekkere og frekkere, og at han vil sende dem en skarp note.

Sigrid Undset

24. april beklager Goebbels seg over at Sigrid Undset har rettet et skarpt opprop mot Riket. Jeg forbyr øyeblikkelig hennes bøker. Fra Stockholm fortsetter den infame heten mot oss. Samme dag har Føreren redegjort for den militære situasjon i Norge; terrenget er vår verste fiende. Goebbels har samme dag snakket med Schwartz van Berk, som nettopp er kommet tilbake fra Oslo. Han uttaler seg på det skarpeste om Quisling, som han betegner som en posør, som bare har oppnådd å skape ulykke og forvirring. Goebbels gikk imot denne oppfatningen, men innrømmer at han nok ikke gjorde det med absolutt overbevisning. Så helt urett hadde han nok ikke, skriver han.

25. april foreligger en rapport fra Oslo om at den militære situasjon er alvorlig, men ikke verre enn at den kan mestres.

Quisling spiller ingen rolle lenger. Det norske folk vil hurtig la seg vinne. Våre tropper har oppført seg på en fabelaktig måte og vinner sympati. Men den 30. april heter det at kvinnene i Norge er meget reserverte i motsetning til Danmark, der fratersiseringen mellom unge danske kvinner og våre soldater er i full gang. De danske mynigheter ser ikke med særlig glede på dette, men kan ingenting gjøre med det.

Knut Hamsun

En tilfreds Goebbels skriver 29. april at Knut Hamsun i et opprop «til alle nordmenn» stiller seg på tysk side og oppfordrer sine landsmenn til å nedlegge våpnene. Dikteren er skarp overfor England, som har latt Norge i stikken og snakker om den flyktede kongen og hans private regjering. Et oppriktig, mandig og djervt opprop, som gjør at jeg liker Hamsun enda bedre, skriver Goebbels. Den neste dag skriver han at også Føreren har uttalt seg anerkjennende om Hamsun og hans opprop.

AFTENPOSTEN, BERGENS TIDENDE

109621